

Problematika druhové skladby dřevin v rámci stavební činnosti

Metodický přehled nutných opatření při péči o dřeviny a jejich optimální skladby a odstraňování dřevin v rámci stavební činnosti u Správy železnic, státní organizace

Obsah

Seznam zkratk	3
1 Úvod	4
2 Rozdělení dřevin v rámci stavební činnosti	4
3 Etapy ochrany dřevin při stavební činnosti	4
4 Terénní úpravy	5
5 Změna hospodaření na PUPFL (LHP, LHO).....	6
6 Dlouhodobý plán péče	8
7 Přílohy.....	8

Seznam zkratk

DPP	Dlouhodobý plán péče
LHP	Lesní hospodářský plán
LHO	Lesní hospodářská osnova
LPF	Lesní půdní fond
OŘ	Oblastní ředitelství
PUPFL	Pozemky určené k plnění funkce lesa
SŽ	Správa železnic, státní organizace
VDI	Veřejná dopravní infrastruktura
VU	Vegetační úpravy
VTP	Všeobecné technické podmínky
ZTP	Zvláštní technické podmínky
ZTP DÚR	Zvláštní technické podmínky pro zpracování dokumentace pro územní řízení
ZTP DSP	Zvláštní technické podmínky pro zpracování projektové dokumentace pro stavební povolení
ZTP R	Zvláštní technické podmínky pro zhotovení stavby - realizace
ŽDC	Železniční dopravní cesta

1 Úvod

Tento metodický přehled vznikl na základě potřeby blíže specifikovat řešení problematiky kácení a údržby dřevin v rámci stavební činnosti u Správy železnic, státní organizace (SŽ) a to zejména s vazbou na požadavek SŽ vyžadovat vhodnou skladbu dřevin v ochranném pásmu dráhy. Instrukce navazuje na základní dokument SŽ, a to Metodický pokyn pro údržbu stromů a je tak rozšířením či nadstavbou k problematice kácení a údržby dřevin při stavební činnosti. Výchozím podkladem pro stavební činnost jsou Arboristické standardy, zejména standard SPPK A02 010:2017 „Ochrana dřevin při stavební činnosti“ a SPPK A02 010:2014 „Péče o vegetaci kolem veřejné dopravní infrastruktury“.

Cílem tohoto metodického přehledu je upozornit jak projektanty, tak zhotovitele stavby na rizika tématu dřevin a doprovodné zeleně podél železniční dopravní cesty (ŽDC), která prozatím není dostatečně řešena v rámci jednotlivých fází projektové a stavební činnosti tak, aby bylo docíleno zcela bezpečného provozu i po předání stavby do užívání jednotlivých oblastních ředitelství (OŘ).

2 Rozdělení dřevin v rámci stavební činnosti

V rámci stavební činnosti je nutné zejména s vazbou na následující kapitolu 4 a v návaznosti na platnou legislativu, rozdělit dřeviny na:

- a) **Dřeviny rostoucí mimo les**, péče o ně se řídí dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění.
- b) **Lesní porosty (les)**, tedy dřeviny rostoucí na pozemku určených k plnění funkce lesa (PUPFL), hospodaření na nich se řídí dle zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon v platném znění.

Nedílnou součástí v rámci staveb na SŽ je dendrologický průzkum zabývající se dřevinami rostoucí mimo les a lesní příloha, která řeší dřeviny rostoucí na PUPFL.

Dendrologický průzkum je nutno zpracovat pro oba typy dřevin (a+b). Na základě pochůzky se zpracuje inventarizace dřevin a zapojených porostů dřevin v obvodu stavby, kde by měl zohlednit i dřeviny ponechané, které by mohli ohrozit bezpečnost trati, s ohledem na zdravotní stav a narušení stability ponechaných dřevin vlivem kácení okolních dřevin.

Dřeviny rostoucí mimo les v rámci dendrologického průzkumu lze rozdělit na:

- dřeviny v obvodu stavby, které jsou na povolení, zajišťuje projektant v zastoupení investora
- dřeviny nad rámeček obvodu stavby, které by mohly ohrozit bezpečný provoz na trati, zajišťuje v rámci povolovacího procesu OŘ (pokud se jedná o stávající trať)

3 Etapy ochrany dřevin při stavební činnosti

Každá stavba je dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu v platném znění rozdělena na jednotlivé části, v rámci kterých je potřeba pamatovat také na okolní (dřeviny) zejména z hlediska kácení dřevin či jejich ochrany před stavební činností a s tímto problémem dále pracovat viz následující etapy stavby:

- VTP/ZTP DÚR – Etapa dokumentace pro územní řízení stavby – zhodnocení dřevin potenciálně ovlivněných stavební činností.

- VTP/ZTP DSP – Etapa projektové dokumentace pro stavební povolení stavby – posouzení vlivu plánované stavební činnosti na dřeviny (stanovení ochranných pásem, ochranná opatření, následná péče)
- VTP/ZTP R – Etapa realizace stavby + následné péče – činnosti probíhají pod odborným dozorem a provedení vlastních ochranných opatření včetně případné kompenzace. Probíhá po dobu min. 2 let po dokončení stavební činnosti

4 Vegetační úpravy

- 4.1 V rámci povahy stavby je nutné stanovit, zda a jak velké budou nutné následné vegetační úpravy (dále jen „VU“) ve vazbě na okolní stávající dřeviny. Tedy zda stavba nevyžaduje zásah do stávající zeleně - tedy stavba bez vlivu (nutnosti kácení), nebo stavba s vlivem zásahu do stávající zeleně (s nutností kácení).
- 4.2 Stavba bez vlivu na kácení: v případě této varianty je bráno, že stavba ani stávající dřeviny se nebudou navzájem ohrožovat a dřeviny budou ponechány na místě a bude provedena její ochrana před stavební činností dle SPPK A01 002:2017 a ČSN 83 9061 Technologie vegetačních úprav v krajině – Ochrana stromů, porostů a vegetačních ploch při stavebních pracích.
- 4.3 Stavba s vlivem na dřeviny: v případě varianty dochází ke kolizi stavby a okolních dřevin. Proto je nutno v rámci bezpečnosti a dalších dílčích terénních zásahů v rámci stavby nutné odstranit stávající nevhodné dřeviny formou probírky. Zde je nutné ještě další dílčí rozdělení stavby na:
 - Stavba s vlivem na dřeviny rostoucí mimo les – povolení kácení takovýchto dřevin se řídí dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v platném znění spolu s prováděcí vyhláškou č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, v platném znění.
 - Stavba s vlivem na lesní porosty (les) – zásahy do těchto pozemků se řídí dle zákona č. 289/1995 Sb. o lesích, v platném znění spolu s prováděcí vyhláškou č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování.

Ve všech případech je třeba plného vyhodnocení, zda dřeviny nespádají lokalitou nebo druhem do některé z kategorií zvláště chráněné přírody: může jí být velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody; může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem. Výjimku z některých činností následně zpravidla povoluje orgán ochrany přírody v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo v zájmu ochrany přírody.

- 4.4 V návaznosti na body 4.1 a 4.2 je nutný rozdílný přístup následných terénních úprav stavby vůči dřevinám rostoucím na daném druhu pozemku.
- 4.5 V případě dřevin rostoucích mimo les je nutné postupovat v rámci terénních úprav zejména dle ČSN 83 9011 (Technologie vegetačních úprav v krajině – Práce s půdou) a ČSN 83 9051 (Technologie vegetačních úprav v krajině – Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy) a dalších dílčích ČSN, které jsou zpracovány do vnitřního předpisu SŽ pod označením TKP 15. Na základě těchto technologií by měla navazovat v odůvodněných případech uložená náhradní výsadba dřevin, která by měla svým druhovým spektrem nejvíce vyhovovat daným podmínkám a v budoucnu nebude představovat ohrožení provozu. Naopak bude sloužit jako ochrana drážního tělesa (zásněžky, protihluková ochrana apod.) viz samostatná příloha č 1.
- 4.6 Pozemky určené k plnění funkce lesa – v rámci hospodaření a případného kácení v lesních porostech je problematika daleko obsáhlejší a problematičtější, proto je rozvedena v samostatné části 5. V současnosti lze zařadit většinu pozemků lesního půdního fondu v okolí dráhy mezi hospodářský vysokokmenný les s velmi dlouhou obměnnou dobou. Tento typ lesa je zcela nevyhovující pro pozemky bezprostředně navazující na obvod a stavbu dráhy a jejími nároky na zvyšující se rychlostí vlaků. S rostoucími nároky na bezpečnost provozu se riziko pádu stromů zvyšuje v případě extrémních výkyvů počasí (silné vichřice nebo přívalové srážky spojené mnohdy i se sesuvy půdy atd.) či dlouhodobě působící klimatické změny (extrémní sucho spojené s vysycháním půdy, zvýšený výskyt nemocí dřevin v souvislosti se změnou dlouhodobých trendů apod.), kdy mimo vlastní ohrožení provozu může dojít k rozsáhlým škodám na majetku, případně ohrožení na zdraví zaměstnanců a cestujících. Následné zprovoznění tratí přináší značné náklady včetně mnohdy nutnosti oprav kolejového svršku.

5 Změna hospodaření na PUPFL (LHP, LHO)

- 5.1 Lesní pozemky se označují zkratkou (PUPFL) což znamená pozemek určený k plnění funkce lesa a řídí se dle zákona č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon) v platném znění spolu s prováděcí vyhláškou č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování.
- 5.2 Lesní hospodářský plán (LHP) se zpracovává pro pozemky PUPFL s rozlohou nad 50 ha výměry.
- 5.3 Lesní hospodářská osnova (LHO) se zpracovává pro pozemky PUPFL s rozlohou do 50 ha výměry.
- 5.4 LHP i LHO se zpracovává na dobu zpravidla 10 let. Zpracovatelem může být pouze právnická nebo fyzická osoba, která má k této činnosti příslušnou licenci udělenou ministerstvem zemědělství. Schvalovatelem je krajský úřad daného kraje, jakožto orgán státní správy lesů. Zde lze také zjistit platnost stávajících dokumentů a také se případně přihlásit do tvorby a schvalování nového LHP či LHO jako dotčená osoba (organizace). Nový LHP, LHO se tvoří vždy poslední rok platnosti stávajícího dokumentu.
- 5.5 Z výše citovaného odstavce 5.1 až 5.4 je nutné v případě lesního pozemku postupovat dle § 22 (Bezpečnost osob a majetku) zákona č. 289/1995 Sb., následným způsobem:
- Vlastníci nemovitostí nebo investoři staveb a zařízení jsou povinni provést na svůj náklad nezbytně nutná opatření, ke kterým je musí prokazatelně vyzvat správce dráhy.
 - Vlastník pozemků určených k plnění funkcí lesa je povinen provedení opatření strpět.
 - Změnu ve způsobu hospodaření v lese nebo omezení ve využívání pozemků určených k plnění funkcí lesa rozhodne orgán státní správy lesů a určí, kdo ponese náklady s tím spojené a kdo nahradí vlastníku lesa případnou újmu.
 - Je třeba upozornit na fakt, že ustanovení § 22 odst. 1 lesního zákona je ustanovením speciálním ve vztahu k ustanovení § 415 občanského zákoníku, který upravuje předcházení hrozícím škodám. Neupravuje však samostatně odpovědnost za škodu a v této věci platí obecná právní úprava obsažená v § 420 občanského zákoníku.

- V případě zabezpečovacích opatření ze zákona není správní úřad oprávněn ve svém rozhodnutí uložit ohroženému vlastníkovi (infrastruktury) povinnost odkoupit pokácené stromy, protože k tomu nemá zákonné zmocnění.
 - V případě ponechání stávajícího typu lesa (hospodářský vysokokmenný les) v blízkosti dráhy prosazovat (v rámci projednání a schvalování LHP) takové typy dřevin, které představují nejnižší míru rizika z hlediska provozní bezpečnosti a dobře snáší případný ořez.
 - Přehled základní doporučené skladby lesních porostů (dřevin) v ochranném pásmu dráhy
viz samostatná příloha č. 2.
- 5.6 V případě ponechání stávajícího typu lesa (hospodářský vysokokmenný les) v blízkosti dráhy (do 20 m od osy koleje) prosazovat (v rámci projednání a schvalování LHP) takové typy dřevin, které představují nejnižší míru rizika z hlediska provozní bezpečnosti a dobře snáší případný ořez. Jde zejména o druhy dřevin: habr, javor babyka, jilmy, duby a případně buky. Poslední 2 jmenované dřeviny (buk, dub) však vysazovat až ve vzdálenosti min. 20 m od osy koleje vzhledem k jejich vzrůstu a obvodu koruny.
- 5.7 V případě nedohody s vlastníkem lze pro liniové stavby uplatnit následující:
- Zejména v rámci staveb na koridoru pracovat s širším územím vůči plánované stavbě, na základě odborného posouzení dané lokality, bude zažádáno v rámci stavby o odkup pozemků vedených jako les (PUPFL) do vlastnictví SŽ a jejich následné vyjmutí z LPF. V případě výkupu pozemků PUPFL + rozšíření záboru o změnu užívání pozemků PUPFL z důvodu ochrany dráhy, lze v případě nesouhlasu se změnou užívání pozemků PUPFL využít zákon č. 416/2009 Sb., liniový zákon v platném znění a to § 3b (8) „*Postup podle odstavců 1 až 7 (pozn. pravidla pro výkup, řešení násobku) lze rozšířit i na právo k pozemku nebo stavbě, které není nezbytné pro uskutečnění stavby dopravní infrastruktury, pokud by v důsledku převodu práv podle § 3a tento pozemek nebo stavbu nebylo možné užívat vůbec nebo jen s nepřiměřenými obtížemi*“.

6 Dlouhodobý plán péče

- 6.1 Dlouhodobý plán péče (dále jen „DPP“) je zpracováván kvalifikovanou (akreditovanou) osobou (pracovištěm) a navazuje, na provedené VU viz kapitola 4.1. Jejich cílem je udržení dřevin v rámci stavby a jejím následném užívání v takovém stavu, aby nedocházelo k ohrožení provozu dráhy.
- 6.2 DPP má také vazbu na MP stromoví, část druhou spolu s přílohou B, která vymezuje pásma ochrany VDI a vegetace podél VDI z hlediska kácení dřevin určených k odstranění.
- 6.3 DPP by měl být vytvořen na dobu min 5 let, optimum je zpravidla 10 let.
- 6.4 DPP bude projednán s příslušným OŘ, které DPP odsouhlasí a bude se jím řídit po předání stavby.
- 6.5 Základem DPP je zvolení vhodných taxonů vysazované zeleně (dřevin) v rámci VU, která svým vzrůstem v dlouhodobém horizontu nepřekročí svojí dopadovou vzdálenost vůči dané stavbě. Dále by mělo jít o dřeviny, která nebude mít vysoké nároky na tzv. povýsadbovou péči a náročnost péče se bude s dobou od výsadby snižovat.
- 6.6 Přehled vhodných druhů dřevin k výsadbě do bezpečnostní zóny viz příloha č. 1.
- 6.7 Povýsadbová péče – jedná se o soubor opatření, které mají zajistit vysazeným rostlinám zdárné zakořenění a růst na novém stanovišti. Zejména se jedná o zálivku, hnojení, kotvení, mulčování apod.). Zpravidla se povýsadbové péče stanovuje na období 3-5 let od výsadby.
- 6.8 U ponechaných stávajících dřevin bude stanoven typ ořezu a nastolení časového období pro jeho opakování s následnou kontrolou zdravotního stavu dotčených dřevin s probírkou stávajících porostů za účelem odstranění nežádoucích skupin vegetace (invazivní druhy, poškozené či napadené dřeviny apod.).
- 6.9 Problematika dřevin v rámci VU a DPP je značně obsáhlá proto by měli mít projektanti zpracovávající ZTP v rámci daných staveb rozšířené znalosti v dané oblasti, kterou lze získat absolvováním certifikace k dané problematice. Potřebnou certifikaci lze získat například prostřednictvím Českého certifikovaného Arboristy.
- 6.10 V případě chráněných území je třeba zohledňovat příslušné dlouhodobé koncepční dokumenty jednotlivých lokalit (plány péče, souhrny doporučených opatření aj.), a dále je potřeba tyto dokumenty v případě jejich vzniku či aktualizace včas připomínkovat. Chráněným územím (včetně ochranných pásem) se pro účely tohoto přehledu rozumí:
 - a) maloplošná zvláště chráněná území
 - b) velkoplošná zvláště chráněná území
 - c) Soustava lokalit NATURA 2000 (evropsky významné lokality a ptačí oblasti)
 - d) přírodní park
 - e) zemní systém ekologické stability (USES)
 - f) významný krajinný prvek (VKP)

7 Přílohy

Příloha č. 1 – Přehled doporučených druhů vysazovaných dřevin v ochranném pásmu dráhy na pozemcích mimo lesní půdní fond

Příloha č. 2 – Přehled základní doporučené skladby dřevin v lesních porostech v ochranném pásmu dráhy

Příloha č. 3 - Riziko pádu do ŽDC dle druhů dřevin

Správa železnic, státní organizace
Název organizační jednotky
Dlážděná 1003/7
110 00 Praha 1

© 2022

Datum tisku
2022-08-25